

*Předvojenská výchova mládeže v Maďarsku.***I. Úvod.**

V době, kdy otázka branné přípravy mládeže dostala se u nás opět do popředí, nebude na škodu, seznámíme-li se blíže s předvojenskou výchovou mládeže našeho jižního souseda — Maďarska.

Trianonskou mírovou smlouvou byla Maďarsku zakázána všeobecná branná povinnost a povolena jen námezdní armáda.

Pro Maďarsko to byla těžká rána. Jeho výbojné záměry byly tím zhaceny, zejména v době, kdy tam působila Mezispojenecká vojenská kontrolní komise. Duch odboje přes to v Maďarsku neustal. Snažil se obejít ustanovení mírových smluv a přes zákaz chtěl se

připravovati na svůj cíl, t. j. pro znovuzískání tisíciletých hranic Velkého Maďarska.

Zrušením všeobecné branné povinnosti byl omezen v Maďarsku vojenský výcvik jen na malý počet zbraně schopného občanstva, jenž hlásil se do námezdní armády. Vojenská správa maďarská brzy snažila se čeliti této nepohodlné pro ni situaci a již v roce 1921, po podepsání míru trianonského, naléhala, aby zrušení všeobecné branné povinnosti bylo nějakým způsobem nahrazeno — má-li armáda býti oním činitelem, pro který vlastně je určena, t. j. k odboji.

Vedoucí činitelé státu pochopili tuto situaci a jediné východisko viděli v tom, že pro mládež zavedou nový systém tělesné a mravní výchovy, který musí býti státem upraven a řízen.

Tak vznikl v Maďarsku v roce 1921 zákon č. LIII o povinné tělesné výchově mládeže, který byl parlamentem maďarským přijat a dne 31. prosince téhož roku vyhlášen v zemské sbírce zákonů. Zákon má celkem 11 paragrafů. Zákon zní:

§ 1.

Účelem tělesné výchovy jest zlepšiti stav veřejného zdraví, zvelebiti pracovní sílu národa tím způsobem, že se bude chrániti zdraví jedinců, pěstovati odolnost, zdatnost a práce schopnost tělesné a duševní síly.

§ 2.

Z toho důvodu:

1. stará se stát ve školách všeho druhu o pravidelnou tělesnou výchovu studující mládeže obojího pohlaví, na vysokých školách umožní pak tuto pro každého posluchače;

2. organisuje tělesnou výchovu mládeže, která opustila školu, tím způsobem, že se této zúčastní povinně každý mužský člen národa až do ukončení 21. roku věku.

3. podporuje ony společenské instituce, jež se vážně zabývají tělesnou výchovou a jejichž činnost svým vlasteneckým směrem zaslужuje podpory.

§ 3.

Potřebná ustanovení vztahující se na tělesnou výchovu (jako učební osnovu, systém, způsob, prostředky, potřebný čas k tomuto účelu tělesné výchovy), stanoví ministr kultu.

Zemskou organizaci a řízení tělesné výchovy mimoškolní (společenské) vede za souhlasu ministrů, jichž se výchova dotýká, ministr kultu. Toto ustanovení nedotýká se vrchního dohlíženího práva ministra vnitra nad společenskými spolky.

§ 4.

Po úpravě finančních záležitostí státu nutno postaviti pro výcvik učitelů tělesné výchovy zemskou vysokou školu tělovýchovy; o udržování této stará se ministr kultu.

§ 5.

Obce a města jsou povinny podporovati tělesnou výchovu tím způsobem, že zřídí a udržují hřiště, odpovídající místním potřebám, dále že propůjčují k používání k účelům tělesné výchovy jiná místa, zřídí nebo podporují lázně, plovárny atd. Ve sporných případech stanoví povinnost ministr kultu v dohodě s ministry, jichž se výchova dotýká.

§ 6.

Nemá-li obec nebo město ve svém majetku vhodný pozemek pro získání nebo rozšíření potřebné nemovitosti k účelům tělesné výchovy, přísluší obci nebo městu vyvlastňovací právo ve smyslu zákona XLI z roku 1881. Vyvlastnění povolí ministr obchodu v dohodě s ministrem kultu. Při parcelaci nebo při majetkové úpravě nutno se — pokud lze — starati o získání potřebného pozemku k tomuto účelu.

§ 7.

Každý podnik obchodní, průmyslový, hospodářský neb úřední (továrna, podnikatelství atd.) zaměstnávající alespoň 1000 pracovních sil, je povinen starati se o potřebu tělesné výchovy svých dělníků a jiných zaměstnanců (zřízení sportovních hřišť, koupališť, tělocvičen atd.). Menší podniky mají býti za týmž účelem připojeny k větším podnikům, event. více menších podniků spojeno.

§ 8.

Po úpravě finančních záležitostí státu nutno zříditi v Budapešti pro olympijské hry, jež jsou pořádány na základě mezinárodního pověření, jakož i pro konání větších slavností a zápasů „Národní stadion“.

§ 9.

K podpoře tělesné výchovy nutno v rozpočtu resortu kultu zříditi zvláštní titul pod názvem „Tělesná výchova“. Pod tento titul plynou do správy ministra kultu ony částky, které nutno ve smyslu § 7 zák. II. z roku 1921 z obnosů totalisátérských věnovati na tělovýchovu.¹⁾

§ 10.

Zemská rada pro tělesnou výchovu, kterou zřídí z odborníků tělesné výchovy, lékařů, profesorů, sportovních svazů ministr kultu, má za úkol projevovati ve věcech tělesné výchovy své názory a podávati návrhy. Tato rada působí ve věcech, vymezených ministrem kultu i jako dohlížející a výkonný orgán. Organizační stanovy a její kompetenci stanoví vládní nařízení ministra kultu.

§ 11.

Tento zákon vstoupí v platnost dnem vyhlášení a provede jej ministr náb. a veř. vyučování v dohodě s příslušnými ministry.

Vyhlášení tohoto zákona tímto nařizuji a zákon, jako vůli národa, zachovám nejen já sám, nýbrž se postarám o jeho zachování i jinými.

Budapešť dne 25. prosince 1921.

Mikuláš Horthy v. r.,
správce Maďarska.

Hrabě Štěpán Bethlen v. r.,
maďarský král. min. předseda.

V roce 1924 byla vydána novela zákona č. III., jímž byl (§ 1) zrušen § 9 zákona LIII. z r. 1921, pojednávající o finanční podpoře tělesné výchovy (zřízení „zvláštního titulu“ v rozpočtu resortu min. kultu).

Zákonem č. III. z r. 1924 (§ 2) byl zřízen zemský fond pro tělesnou výchovu (Országos Testnevelési Alap, zkráceně „OTA“), do něhož se odvádí 10% z obnosů totalisátérských při koňských dostizích.

¹⁾ Tento paragraf byl zrušen § 1 zákona III. z r. 1924.

Fond je spravován ministrem kultu a věnován výhradně na tělesnou výchovu podle dobrozdání Zemské rady pro tělesnou výchovu.

Dne 31. ledna 1924 bylo vydáno ministrem kultu hr. Klebelsbergem prováděcí nařízení pod čj. 9000/24. M. K. k zákonu č. LIII. z roku 1921 a později ještě doplněno nařízením čj. 52.000 téhož ministerstva.

Na podkladě těchto prováděcích nařízení byl vydán výnos ministerstva vnitřní čj. 124.000/24 ze dne 30. června 1924 o organisování jednot Levente (Junáků). Nově utvořené jednoty Levente zahájily svou činnost po schválení stanov ministerstvem vnitřní výnosem čj. 102.311/1924.

II. Řídící a výkonné orgány tělesné výchovy.

Jak ze zákona LIII. z roku 1921 je zřejmo, zemské řízení a organisace tělesné výchovy mládeže podléhá ministerstvu kultu, jako nejvyšší instanci.

Jemu jsou podřízeny:

1. Zemská rada pro tělesnou výchovu (Országos Testnevelési Tanács, zkráceně „OTT“).
2. Župní (městské) komise pro tělesnou výchovu a inspektoři tělovýchovy.
3. Obecní (okresní, městské) komise pro tělesnou výchovu, vedoucí tělovýchovy a cvičitelé mládeže.
4. Jednoty Levente.

1. Zemská rada pro tělesnou výchovu (OTT).

Utvoří ji na období 5 let ministr kultu podle § 10 zákona LIII. z r. 1921. Je nejvyšším činným orgánem tělesné výchovy pod jeho pravomocí. Její kompetence je určena § 13 výnosu čj. 9000/24. M. K. (prováděcí nařízení). Sídli v Budapešti.

Působí jak ve věcech tělesné výchovy školní mládeže, tak ve věcech tělesné výchovy mimo školu a v sportovních záležitostech společenských jako iniciativní a posuzující sbor, v zákonné pravomoci pak jako dohlížející a výkoný orgán.

Řídí tělesnou výchovu mládeže škole odrostlé, podle zásad a směrnic, schválených ministrem kultu.

Připravuje návrh na rozpočet pro potřebu tělesné výchovy pro ministra kultu.

Každým rokem zhotovuje podrobný rozpočtový návrh k použití zemského fondu pro tělesnou výchovu.

Kontroluje činnost tělovýchovných orgánů, jakož i správné použití peněz přikázaných na tělesnou výchovu.

Podává návrhy ministru kultu na vysílání inspektorů tělesné výchovy do žup a magistrátních měst a na zařazení vedoucích tělesné výchovy.

Jmenuje na návrh župana 6 členů do župních komisí. Toto právo (jmenovací) přísluší předsedovi Zemské rady pro tělesnou výchovu.

Při získávání dat potřebných k výkonu její služby stýká se s úřady přímo.

Činnost Zemské rady pro tělesnou výchovu řídí předseda, kterého jmenuje na návrh ministra kultu hlava státu na 5 let. (Dosud byli všichni členové Zemské rady pro tělesnou výchovu jmenováni na dobu 3 let. Dnem 1. ledna 1930 byla Rada jmenována po prvé na 5 let.) Ostatní členy Rady jmenuje ministr kultu rovněž na 5 let: a to

- a) spolupředsedu a místopředsedy,
- b) hlavního tajemníka, referenty odborných komisí a tajemníka,
- c) třicet členů Rady.

Spolupředseda, jeden místopředseda a jeden referent jsou jmenováni na návrh ministra honvédů, ostatní členové Rady pak na návrh předsedy, jmenovaného hlavou státu.

Rada má být tak složena, aby v ní byl zastoupen každý sportovní svaz a školy. Členové jsou jednak osoby zasloužilé o sport a lékaři, jednak členové z řad armády.

Odborné komise jsou čtyři:

- I. pro tělesnou výchovu školní mládeže,
- II. pro tělovýchovné spolky společenské, jež jsou sloučeny ve sportovní svazy,
- III. pro tělesnou výchovu jednot a spolků mimo školu (sem přísluší i jednoty Levente),
- IV. pro otázky olympijské a jiné mezinárodní sportovní záležitosti.

Předsedou odborných komisí je jeden člen ze členů předsednictva, referentské funkce zastávají odborní referenti. Členy odborných komisí naznačí předseda ze členů Rady.

Příprava předloh pro plenum děje se v presidiální radě. Věci zásadní, přiděl každé větší podpory, jakož i každá taková záležitost, jež je ministrem kultu výslovně zaslána pro plenum k projednání, projednávají se v plenární schůzi. Zležitosti, které nepatří před plenum, vyřizuje presidiální rada s konečnou platností.

Presidiální rada je složena z funkcionářů. Všichni členové rady, zástupci ministerstev, úředníci a pozvané osoby dostanou za každou schůzi resp. odbornou poradou, které se zúčastní, presenční odměny. Tyto odměny stanoví na návrh Rady ministr kultu.

Plenárních schůzí a schůzí odborných komisí zúčastní se svými zástupci všechna ministerstva a zemská školní rada.

Zástupci ministerstva honvédů musejí býti pozváni na každou schůzi.

Činnost orgánů Zemské rady pro tělesnou výchovu upravuje jednací řád.

2. Župní komise pro tělesnou výchovu.

V každé župě a městě s vlastním magistrátem je zřízena župní (magistrátní) komise pro tělesnou výchovu, která spravuje župní (magistrátní) fond pro tělesnou výchovu. Celkem je v Maďarsku 25 župních a 10 městských (města s vlastním magistrátem: Baja, Debrecen, Győr, Hódmezővásárhely, Kecskemét, Miskolcz, Pécs, Sopron, Szeged, Székesfehérvár) komisí pro tělesnou výchovu. Hlavní město tvoří samostatnou městskou komisí pro tělesnou výchovu.

Členové těchto komisí jsou z části voleni, jmenováni anebo určení podle jejich úředního postavení. Do komise zvolí se 6 členů na veřejné schůzi komise, 6 členů jmenuje předseda Zemské rady pro tělesnou výchovu na návrh hlavního župana (vrchního starosty). Doba pověření 3 roky.

Členem komise z úředního postavení je podžupan, resp. starosta, který je zároveň předsedou komise; dále jsou úředními členy vrchní lékař, inspektor škol a inspektor tělesné výchovy a jeden z ředitelů místních středních škol. V župních komisích jsou ještě hlavní služný a starostové měst.

Úkolem těchto komisí je zejména pozorně sledovati stav a vývoj tělesné výchovy v obvodu župy resp. města a vzbuditi veřejný zájem pro myšlenku tělesné výchovy.

Starati se o zakládání jednot Levente, o peněžní prostředky, potřebné pro činnost těchto jednot (získáváním darů, podpor, sbírek nebo subvencí).

Na území svých obvodů pořádají každý rok tělovýchovné slavnosti, jež mají ukázati výsledek celoroční práce.

Pro cvičitele mládeže pořádají odborné kursy. Do těchto kursů mají býti přijaty osoby blízké lidu, jemu sympatické, dále které bydlí trvale v obci, v první řadě bývalí vojini, osoby řádu vítězů,²⁾ učitelé, kněží a státní zaměstnanci.

Dohlížeti a kontrolovati činnost obecních (okresních, městských) komisí pro tělesnou výchovu. Zjistí-li někde nepořádky, učiní neprodleně potřebná opatření.

Připravují návrh na upotřebení župního fondu pro tělesnou výchovu, přezkoušejí závěrečné účty a rozhodují o jeho schválení.

Vyřizují všechny záležitosti, jež byly jim ministrem kultu přiděleny.

Písemnou a účetní agendu komisí obstarává personál prvního úředníka politického úřadu.

a) Župní (městský) fond pro tělesnou výchovu:

Každá župa (město s vlastním magistrátem) jsou povinny zřídití fond pro tělesnou výchovu. Příjmy tohoto fondu jsou:

1. příspěvky zařaděné pro tento účel do župního rozpočtu,
2. dary, příjmy z pozůstalostí a z nadací k tomuto účelu zřízených,
3. příspěvky zemského fondu pro tělesnou výchovu (OTA).

b) Inspektoři tělesné výchovy:

Inspektoři tělesné výchovy jsou výkonnými orgány župních (městských) komisí pro tělesnou výchovu. Jsou jmenováni ministrem kultu s pravomocí v celé příslušné župě (města). Jejich hlavním úkolem je podle směrnic a za podpory župních (městských) komisí pro tělesnou výchovu organisovati, řídití a kontrolovati tělesnou výchovu mládeže škole odrostlé, dále aby mládež školu již ne navštěvující a povinná tělesnou výchovou byla na celém území župy (města) řádně vedena v evidenci, byla organisována v jednotách Levente a v případě opomenutí dbáti, aby se uplatnilo zákonné nařízení.

Kontrolují činnost obecních (okresních, městských) komisí pro tělesnou výchovu a obecních zastupitelstev po stránce tělesné výchovy na základě hlášení vedoucích tělesné výchovy. Neprovádějí-li se tělesná výchova podle stanovených směrnic, hlásí to neprodleně župní (městské) komisi pro tělesnou výchovu.

Inspektorům tělesné výchovy jsou podřízeni vedoucí tělesné výchovy. Inspektoři jimi disponují, mohou jim svěditi i část své agendy a vysílají je podle potřeby do okresů, do měst a obcí.

Inspektoři řídí činnost cvičitelů mládeže.

Inspektoři tělesné výchovy jsou většinou aktivní vyšší štábní důstojníci (major-plukovník), navenek však figurují jako civilní

²⁾ Řád „Vítězů“ byl zřízen zákonem z r. 1920 čl. XXXVI., jehož účelem je odměnit a udržeti ve věrnosti k vlasti všechny ty maďarské státní občany, kteří se ve světové válce vyznamenali zvláštní osobní chrabrostí.

úředníci (Roska).³⁾ Na př. altanácsnok = podrada = major, tanácsnok = rada = podplukovník, főtanácsnok = vrchní rada = plukovník.

3. Obecní (okresní, městské) komise pro tělesnou výchovu.

Do těchto komisí zvolí po 3 členech obecní (městské) zastupitelstvo (v Budapešti městská komise), 3 členy určuje vrchní župan (vrchní starosta) z osob, které se zajímají o tělesnou výchovu, zejména ze školní rady. Doba pověření 3 roky.

Členem této komise je z úředního postavení v obcích obecní notář (v Budapešti v okresech představený okresu, ve městech starosta), který je zároveň předsedou této komise, dále obecní (okresní, městský) lékař, cvičitel mládeže, někdy i zvláštní vedoucí tělesné výchovy (obecní, okresní nebo městský).

Úkolem obecních (okresních, městských) komisí pro tělesnou výchovu je:

Na podkladě seznamů obecních představenstev (okresních neb městské rady) shromažďovati mladíky škole odrostlé a povinné tělesnou výchovou do jednot Levente a kontrolovati činnost těchto jednot.

Starati se, aby nikdo nechyběl při cvičení, v opačném případě zakročití podle ustanovení zákona.

Rozhodovati o zproštění mladíků od výcviku podle lékařských prohlídek.

Zprostředkovati u obce, resp. města opatření míst pro hřiště, event. i jiných pozemků k účelům tělesné výchovy (lázně, koupaliště, plovárny).

Starati se o vhodné místnosti pro cvičení v zimním období. Tam, kde není tělocvičen, mají se vyžádati školní místnosti.

Starati se o výcvik cvičitelů mládeže za pomoci vedoucích tělesné výchovy a vésti tyto v evidenci.

Připraviti návrh, jak upotřebiti obecní (okresní, městský) fond pro tělesnou výchovu, přezkoušeti závěrečné účty a rozhodnouti o jeho schválení.

Písemnou a účetní agendu obstarává úřední personál předsedy komise (obecního notáře, představeného okresu, starosty).

a) Obecní (okresní, městský) fond pro tělesnou výchovu.

Jako župní komise, tak i obecní (okresní, městské) komise pro tělesnou výchovu musí se starati o zřízení fondu pro tělesnou výchovu. Právo poukazovati peníze přísluší obecnímu notáři (představenému okresu, starostovi).

Příjmy fondu jsou:

1. Příspěvky, zařazené do obecního rozpočtu pro tyto účely.
2. Dary, příjmy z pozůstalostí a z nadací, zřízených pro tento účel.
3. Podpora, poskytnutá ze župního fondu.
4. Částky z peněžitých trestů.

³⁾ Roska = Rangosztályba sorolt közigazgatási alkalmazotti. (Administrativní voj. zaměstnanci v hodnostních třídách.)

b) Vedoucí tělesné výchovy a cvičitelé mládeže.

Dalšími výkonnými orgány tělesné výchovy jsou vedoucí tělesné výchovy a cvičitelé mládeže. Jsou podřízeni inspektorům tělesné výchovy.

a) Vedoucí tělesné výchovy:

Jsou přidělováni inspektorům tělesné výchovy na návrh Zemské rady pro tělesnou výchovu ministrem kultu, jakožto pomocné orgány. Jsou to aktivní štábní důstojníci (major, podplukovník) nebo starší nižší důstojníci, většinou od pěchoty. Navenek vystupují jako civilní úředníci (Roska). (Főelőadó = vrchní referent = kapitán, előadó = referent = nadporučík). V jednotách Levente zastávají funkci organisátorů tělesné výchovy mládeže škoie odrostlé. Řídí výcvik v jednotách.

Jsou členy obecních (okresních, městských) komisí pro tělesnou výchovu.

b) Cvičitelé mládeže:

Je jich používáno všude tam, kde není pro přímý výkon tělesné výchovy dostatek vedoucích tělesné výchovy. Výběr osob pro tuto funkci děje se z řad dobrovolně se hlásících osob (musí býti mravně úplně zachovalé a v tělovýchově vycvičené) obecní (okresní, městskou) komisí pro tělesnou výchovu. Schopné osoby navrhne komise inspektoru tělesné výchovy, který pak o pověření sám rozhodne.

Cvičitelé mládeže jsou důstojníci a poddůstojníci a to jak aktivní, tak záložní, v. v., m. sl. (pěchota, celní stráž, atd.).

Cvičitelé mládeže jsou honorováni.

Cvičitelé mládeže, kteří nekonají svých povinností neb jejichž chování není takové, jaké se od cvičitelů žádá s hlediska výchovy mládeže, mohou býti inspektorem tělesné výchovy ihned zbaveni funkcí cvičitelských.

Povinnosti cvičitelů mládeže jsou:

1. Přijímání mladíky škoie odrostlé a tělesnou výchovou povinné do jednot Levente.

2. Vést cvičení mládeže v jednotách podle směrnic inspektorů a vedoucích tělesné výchovy.

3. Mají právo potrestati mladíky za neslušné a neukázněné chování při cvičení. V užívání trestů mají totéž právo jako učitelé na školách.

Kontrolují řádnou a přesnou docházku cvičenců, neomluvenou neúčast ihned hlásí komisi pro tělesnou výchovu (zastupitelstvu obce).

4. Dále dbají, aby veškeré potřeby k cvičení byly ve stavu upotřebitelném.

5. Zhotovují výroční zprávy o činnosti jednot.

V důsledku rozšíření instituce Levente byli „cvičitelé mládeže“ zařadění do těchto čtyř hodností:

A. Vedoucí vrchní cvičitel (Vezetőfőoktató).

B. Vrchní cvičitel (Főoktató).

C. Cvičitel (Oktató).

D. Pomocný cvičitel (Segédoktató).

Hodnosti jsou rozlišovány vnějšími odznaky.

A. Vedoucí vrchní cvičitel je tam, kde jsou alespoň 2 vrchní cvičitelé. Agendu mu vyznačí vedoucí tělesné výchovy, který ho může pověřiti i dočasným svým zastupováním. Vedoucího vrchního cvičitele a jeho zástupce jmenuje z řad vrchních cvičitelů na jeden

rok na návrh vedoucího tělesné výchovy župní inspektor tělesné výchovy.

B. Vrchní cvičitel a jeho zástupce je určen v takové jednotě, kde jsou alespoň 2 cvičitelé. Pravomoc vrchního cvičitele je vymezena vedoucím tělesné výchovy. Vrchní cvičitelé a jejich zástupci jsou jmenováni župním inspektorem tělesné výchovy na návrh vedoucích tělesné výchovy na jeden rok.

Po uplynutí jednoho roku pověření jak vedoucích vrchních cvičitelů tak vrchních cvičitelů může býti prodlouženo, může však býti i předčasně zrušeno.

C. O cvičitelích bylo již výše pojednáno.

D. Pomocnými cvičiteli jsou ti cvičitelé, kteří jsou ještě ve věku tělesnou výchovou povinném. Potřebné pomocné cvičitele vybere si vrchní cvičitel (cvičitel).

Pomocní cvičitelé jsou rovněž honorováni.

Cvičitelé v těchto hodnostech jsou si ve všech Levente v poměru nadřízeného a podřízeného.

Při osobních změnách cvičitelů nutno každou funkci (agendu) protokolárně odevzdati a převzít. Odevzdání a převzetí musí býti hlášeno vedoucím tělesné výchovy písemně.

4. Jednoty Levente.

O nich bude pojednáno v dalších statích.

III. Výcvik.

Podle § 2 zákona LIII z roku 1921 stará se stát o tělesnou výchovu ve trojím směru:

1. o tělesnou výchovu školní mládeže obojího pohlaví,
2. o organizační tělesné výchovy mládeže mimo školu,
3. o podporu sportovních spolků společenských.

Ve smyslu znění tohoto článku zákona a prováděcího nařízení min. kultu byl vydán Zemskou radou pro tělesnou výchovu všeobecný předpis o tělesné výchově,⁴⁾ který ji rozděluje na 4 období věková:

A. na období od 6—14 let, t. j. na tělesnou výchovu před pohlavní dospělostí (I. stupeň);

B. na období od 14—18 let, t. j. na tělesnou výchovu v době pohlavního dospívání a po něm (II. stupeň);

C. na období od 18 let výše, t. j. na tělesnou výchovu pro mladé muže (III. stupeň);

D. na tělesnou výchovu po 35. roce.

To je všeobecné rozdělení věkové a slouží hlavně pro instruktory pro třídění mládeže do výcvikových skupin se zřetelem na jejich vývojový stav. Tělesná výchova musí se provádět pod stálým dozorem lékařů.

K A. Děti v ý c v i k u I. s t u p n ě jsou roztrženy do 3 s k u p i n a podle toho stanovena osnova jejich výcviku.

Účel: Pěstovati rovnoměrně a přirozeně vzrůst těla dítěte v době, kdy se dítě i duševně vyvíjí.

a) Nejmladší od 6—9 let, cvičí 1. základní cviky, nástup, chůzi, postoj, obraty na místě, pochod, zastavení, rozchod; 2. napodobené

⁴⁾ „Testnevelési utasítás, I. rész, Altalános szabályok“ a „Testnevelési utasítás, II. rész, Testnevelési és sportágak“.

pohyby,⁵⁾ 3. hry v napodobování,⁶⁾ 4. dětské hry, 5. dýchací cviky. Doba cvičení 15—25 minut.

b) Středního věku od 9—12 let cvičí: 1. jednoduché základní cviky (postoj, obraty hlavou, obraty na místě, pochod a zastavení, nastoupení do řady, tvary, vyřízení, zatáčení, tvoření čety, tvary, pohyby v četě), 2. dětské hry, 3. základní cviky k prostným (stoje, cviky pažemi, nohama, krční, trupu atd.), pochody, šplhání, cvičení na hrazdě a kruzích, cviky v napodobování,⁷⁾ 4. cvičení v pozorování (popis terénu ústně, cviky sluchu, naslouchání, hledání stop atd.); 5. plavání (předběžný výcvik na suchu, výcvik na vodě, házení míče ve vodě), 6. dýchací cviky. Doba cvičení 25—30 minut.

c) Větší 12—14letí. Program jako ad b), ale v rozsáhlejší míře. Doba cvičení 35—50 min.

Děti od 6—14 let mají t. zv. „Záznamy pro kontrolu vývoje“, do nichž lékař zapisuje výsledek lékařských prohlídek a posudek pro zařazení do jednotlivých skupin.

K B. O b d o b í II., t. j. tělesná výchova mládeže od 14 do 18 let.

Účel: Pěstění pravidelné činnosti organismu, zejména srdce a dýchacích orgánů. Docilení souladu mezi nervstvem a svalstvem, jakož i mezi jednotlivými orgány, zvýšení životaschopnosti a takto dosažené síly hospodárně využití v denním životě.

Má dvě skupiny, které se stanoví podle lékařského dobrozdání. Lékaři mají všude stanoviti, do které věkové skupiny má býti mládež zařaděna. Všeobecně se počítá se skupinou 14—16 a 16—18letých.

Mládež před zařazením do těchto dvou skupin věkových musí vykonati t. zv. základní tělocvičnou zkoušku, a to do první skupiny ve věku 14 let ze 6 cviků. Jsou to:

- a) běh na 50 m, limit 9 vt.
- b) skok vysoký s rozběhem, limit 90 cm (3 pokusy),
- c) skok daleký s rozběhem, limit 325 cm (3 pokusy),
- d) šplhání (na 4 m tyč vyšplhati a slézt),
- e) házení míče na cíl (na plochu 1 m²), vzdálenost 10 m, ze 6 hodů 3 zásahy silnější rukou, 1 se slabší,
- f) cvičení v rovnováze: zůstatí na břevně jeden m vysoko nad zemí střídavě na nohou 3 vt. v rovnováze.

Kdo vyhoví stanoveným podmínkám, postoupí do vyšší věkové skupiny.

V 16. roce věku koná se tělocvičná zkouška mládeže z těchto sedmi cvičení:

- a) běh na 60 m, limit 10 vt.,
- b) běh na 800 m, limit 3 min. 30 vt.,
- c) skok vysoký s rozběhem, limit 1 m 10 cm (3 pokusy),
- d) skok daleký s rozběhem, limit 380 cm (3 pokusy),

⁵⁾ Na př.: Děti napodobují metaře, truhláře (hoblování, řezání dřeva), kováře (kování), plavce (pohyby rukou a nohou), cyklistu (práce nohou, ležící na znak) atd.

⁶⁾ Na př.: Děti vytvoří vlak, jdou v zástupu, napodobují sykot lokomotivy a pažemi otáčení kol. Neb hrají si na koně v cirkusu, pobíhají v kruhu, napodobují kopnutí a řehtání koně. Napodobení letu ptáka: pobíhají v kruhu a pohyby rukou napodobují pohyby křídel ptáka atd.

⁷⁾ Cviky jako předchozí, avšak zde se již více pozornosti věnuje napodobení hlasu ptactva, zvířat a pod. Na př. napodobení kohouta v kokrhání, napodobení kukačky, vrkání holubů, štěkot psa, řehot koně atd.

K čemu je to dobré, není nutno vysvětlovati.

e) vrh koulí pravo- a levoruč, limit silnější rukou 5 m, slabší rukou 3 m, z kruhu o průměru 213 cm, váha koule 5 kg,

f) šplhání na laně vzhůru pomocí rukou a nohou, dolů pomocí rukou,

g) vrh palcátem levou nebo pravou rukou do kruhu o průměru 3 m na vzdálenost 25 m.

Zkoušky trvají 2 dny. Nevyhoví-li mladík, může zkoušku opakovati po uplynutí 3 měsíců. Výsledek zkoušky zapíše se do „osobního listu“.

Osobní list má mládež až do věku 35 let. Záznamy v něm provádí cvičitel (instruktor tělovýchovy atd.).

Stanovené cviky pro skupinu 14—16letých:

1. Prostná, pořadová cvičení (jednotlivě, v družstvu a četě).
2. Hry (dětské, útočné a obranné, míčové hry).
3. Tělocvik mládeže (pochody, nářadový tělocvik, běh, vrhy, útok, obrana).
4. Pěstění smyslových orgánů (zrak, sluch, hmat).
5. Dýchací cviky.
6. Plování (různé způsoby plování, hry ve vodě).

Cviky pro skupinu 16—18letých:

1. Pořadová cvičení podle velikosti jednotky, kterou lze sestaviti, jako u čety.

Prostná jako u 14—16letých.

2. Hry (menší hry, útočné a obranné hry, prvky zápasů, boxování: údery a kryt, sebeobrana, přípravné a stylové cviky, míčové hry).

3. Velké hry (sportovní hry: kopaná a pod.).

4. Úvod do sportu:

a) Pochody: tělocvičné a řádná chůze.

b) Nářadový tělocvik: cviky ve šplhání a překážkové (svisy, šplhy, cviky na žebříku, v lezení, zdolávání překážek atd.).

Skoky přes kozu, jednoduché cviky na hrazdě, na kruzích, bradlech, na stole atd.

c) Běh (na krátké vzdálenosti, poskakování, hry spojené s během).

d) Skoky (základní prvky, skok vysoký z místa a s rozběhem, skok daleký z místa a s rozběhem).

e) Vrhy (míčové hry, vrh kamenem, vrh koulí, vrh palcátem).

f) Útok a obrana (zápasy, rohování, sebeochrana, přípravné cviky a stylové, jednoduché hmaty a obrana proti nim).

5. Pěstění smyslových orgánů (jako u 14—16letých).

6. Dýchací cviky.

7. Plování (různé druhy plování, záchrana tonoucích, vodní pólo).

Kromě toho dvakrát týdně hodina her nebo sportovní hra. Doba trvání cvičení u mládeže 30—45 min.

K C. Tělesná výchova III. období (vyšší), t. j. od 18 let nahoru.

Účel: Praktické využití předchozí výchovy, t. j. aby z rovnoměrného, zdravého a pro práci vypěstěného těla vyvinul se rychlý, chytrý, k činu pohotový, vytrvalý a bojeschopný muž.

Pro tato období jsou předepsány atletika, plování a sebeochrana (jiu-jitsu). Kromě toho může každý podle sklonu a schopnosti pěstovati i jiné druhy sportu.

Počátek vyšší tělesné výchovy předchází z k o u š k a p r o v y š š í t ě l e s n o u v ý c h o v u, která se koná s mladíky dovršivšími 18. rok věku. Požadavky této zkoušky jsou:

1. Běh na 100 m, limit pod 14 vt.
2. Běh na 1000 m limit pod 3 min. 40 vt.
3. Skok vysoký s rozběhem 125 cm.
4. Skok dálkový s rozběhem 425 cm.
5. Po jednom cvičení na hrazdě a na bradlech, po nich šplh na 3 m dlouhém laně bez opory nohou.
6. Vrh koule ($7\frac{1}{4}$ kg) z kruhu o průměru 213 cm (3 pokusy) obouřuč (pravou do 7 m, levou do 4 m).
7. Vrh palcátem na vzdálenost 25 m do kruhu o průměru 3 m, 3 hody, 2 zásahy.
8. Zdvihání břemen: 30 kg činku jednou zvednouti stoje rozkročmo s nataženými pažemi nad hlavu.
9. Zkouška z plavání (podle možnosti); libovolné plavání na 50 m.

Zkouška má trvati 2 dny. Výsledek se zapíše do osobního listu. Jen po úspěšné zkoušce může se začít s vyšší tělesnou výchovou.

U vyšší tělesné výchovy tvoření skupin již není tak nesnadné, ježto celek tvoří více méně vyrovnaný průměr.

V celku u vyšší tělesné výchovy jsou dvě skupiny:

- a) řádná skupina,
- b) speciální skupina.

V první skupině jsou ti, kteří sice vyhověli při zkoušce, avšak v žádném odvětví tělesné výchovy nevynikají.

Látka výcviku této skupiny je: dýchací cviky, prostná, hry a povinný sport, atletika, plavání, stylové cviky sebeobranu.

Do druhé skupiny patří ti, kteří vyhověli při zkoušce, v některém odvětví tělesné výchovy však zvláště vynikají nebo k němu mají sklon. Látkou výcviku speciální skupiny je: povinné sporty, atletika, plavání, sebeobrana a závodní pěstování některého vybraného sportu.

Vyšší výchova tělesná provádí se podle tělovýchovného plánu. Je lékařsky kontrolována. Výsledek se zapíše do osobního listu.

Doba cvičení: denně aspoň 10 minut cviky dýchací a týdně 3 hodiny cvičení, u speciální skupiny ještě start.

U všech skupin klade se důraz cvičiti na čerstvém vzduchu (na hřišti, závodní dráze, na dvoře atd.) a jen při špatném počasí v uzavřených místnostech, avšak v prachu prostých a dobře větraných.

Oděv: sportovní, trenýrky, tričko, cvičky. V létě horní část těla obnažena.

D. Cvičení ve starším věku.

Cvičení nesmí býti okamžitě přerušeno, tím by se organismu neprospělo. Přechod musí býti pomalý a postupný. Povinný tělocvik zde má nahrazovati sport zábavný, jako turistika, hony, strand, jezdecký sport, veslaření atd. Tělocvik je životní potřebou.

*

Všeobecný předpis o tělesné výchově je jen pláštíkem pro skutečný výcvik vojenský, který se koná podle platných vojenských cvičebních řádů, a to jak na školách tak i v jednotách a spolicích pro mládež mimo školu.

(Příště dále.)